

Petró Leonárd **100 év** a polcokon

A DEBRECENI EGYETEM EGYETEMI ÉS NEMZETI KÖNYVTÁR AJÁNLÓJA

A SZÁZÉVES KÖNYVTÁR A DEENK CENTENARIUMI ÜNNEPSÉGE – ÉS AMI MÖGÖTTE VAN

A könyvtár 2016. évünnepi alapítójának 100. évfordulóját. Ennek alkalmából ajánlunk egy albumot, amelyben az elmúlt évszázad jellegzetességeit szeretnénk bemutatni a szép- és szórakoztató rovatban, valamint a DEENK honlapos ismeretterjesztés segítségével.

Az ajánlóban az a leírás olvasható, hogy az elmúlt egy évtized megismeréséhez válogatunk ki könyveket és egyéb dokumentumokat a gyűjteményünkből.

Az ajánlóba kerülő könyvek a DEENK könyvtáraiban felállított ajánló-polcokon, a többi dokumentum az erre létrehozott weboldalon érhető el.

100EV.DEENK.HU

 The logo features the number '100' in a large, stylized font. The '1' is black, the first '0' is red, and the second '0' is black with a red circle inside it. Inside the red circle, the word 'év' is written in white. Below this, the word 'könyvtár' is written in a large, black, sans-serif font.

❖ A debreceni egyetemi könyvtár centenárium programjára készülve alapvető célként tűztük ki, hogy az alkalom ne egyszerű visszaemlékezés legyen, amikor is számba vesszük a múlt jeles eseményeit és személyiségeit. Egy olyan könyvtár megrajzolására törekedtünk, amelynek a múltja, jelene és jövője szorosan összekapcsolódik, és a századik születésnap „csupán” egy állomás, ahol egy pillanatra megállunk, hogy hátranézzünk, s ahonnan tovább folytatjuk a már megkezdett utat.

1916–2016

Az első fontos kérdés, amit tisztáznunk kellett a program során, hogy tulajdonképpen mi is százéves most 2016-ban? Ez nem csupán kommunikációs probléma, hanem – mint látni fogjuk – a DEENK (Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár) egész jövőképe és identitása is e kérdés körül fordul meg. Megértéséhez mindekelőtt röviden szükséges felidézni történetünket.

A Debrecenben 1912-ben alapított egyetemnek kezdetben nem volt könyvtára. Az eredeti elképzelések szerint a Református Kollégium könyvtára látta volna el a feladatot, de az ezzel kapcsolatos egyeztetések végül nem vezettek eredményre, s 1915-ben megindult az önálló könyvtár létesítésének szervezése. Csak négy évvel az egyetem alapítását követően, 1916 májusában kapta meg könyvtárőri kinevezését Csige Varga Antal, akinek az új egyetemi könyvtár létrehozása volt a feladata. Ez az az időpont, amit a debreceni egyetemi könyvtár megszületésének tartunk. Az intézmény fejlődése a viszontagságos első évtizedet követően a '30-as években indult látványos fejlődésnek: Nyíreő István személyében valódi könyvtáros szakember került az intézmény élére, s 1933-ban beköltözhetett az egyetem új épületébe, állománya folyamatosan növekedett, az évtized végére meghaladta a háromezretet.

A második világháború végéig csak egy egyeteme volt Debrecennek és egy könyvtára az egyetemnek. A háború után azon-

ban az egyetemet feldarabolták, s helyén új intézmények jöttek létre, amelyek elkezdtek kialakítani saját könyvtáraikat. Legelőbb az orvosi kar (a későbbi DOTE – Debreceni Orvostudományi Egyetem) valósította meg több mint negyedszázados tervét, és 1947-ben létrehozta az önálló orvoskari könyvtárat. Az 1953-ban megszülető Mezőgazdasági Akadémia (később DATE – Debreceni Agrártudományi Egyetem) is saját könyvtárat alakított ki a Böszörményi úti új épületében, majd ugyanezt tette a Műszaki Technikum (1965), a Hajdúböszörményi Óvónőképző Főiskola (1972) és a Zeneművészeti Főiskola (1974) is. Az egykori központi könyvtárat pedig KLTE (Kossuth Lajos Tudományegyetem) Egyetemi Könyvtárként ismerték a következő ötven évben.

Miután 2000-ben a debreceni felsőoktatási intézmények egyesítéséből ismét megszületett a Debreceni Egyetem, önként adódott a központi egyetemi könyvtár újbóli létrehozásának gondolata is. A 2001-ben életre hívott Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár (DEENK) a korábbi önálló könyvtárak egyesítéséből jött létre, amihez 2002-ben csatlakozott a frissen létrehozott Társadalomtudományi (ma Kassai úti Campus) Könyvtár, majd 2005-ben az Élettudományi Könyvtár.

Száz év könyvtár

Látható tehát, hogy az intézmények szintjén nehezen fogható meg a századik évforduló: a DEENK alig múlt tizenöt éves, könyvtárainak túlnyomó része pedig az '50-es évek után alakult. A továbbra is a főépületben található, egykori KLTE

könyvtára 2001-ben DEENK Bölcsészettudományi és Természettudományi Könyvtár néven beolvadt az egységes szervezetbe, s állományának egy része immár az újonnan alapított társadalomtudományi (DEENK Kassai úti Campus Könyvtára) és élettudományi gyűjteményeket (DEENK Kenézy Élettudományi Könyvtára) gazdagítja.

A kontinuitás igazából nem ebben, hanem abban az egyedi szerepkörben fogható meg, ami itt, Debrecenben valóban száz évvel ezelőtt kezdődött, s a folyamatosan változó feladatok és a sokszor átalakuló intézményi formák ellenére mindig állandó maradt: egyetemi könyvtár vagyunk.

Ez az a szerep, ami már az első, 1916 szeptemberében bemutatott működési szabályzatban megjelent, ez az, ami a háború után született könyvtárak működését meghatározta, ez az, ami a DEENK létrehozásához vezetett, s ez az, amit terveink szerint a jövőben is be fogunk tölteni.¹

Az évforduló tehát nem az intézményi struktúra, hanem a lényegében változatlan küldetés százéves ünnepe lett. A választott cím – 100 év könyvtár – ezt igyekszik kifejezni, amiben a 100 év nem csupán az elmúlt, de az eljövendő száz évet is jelöli.

A százéves eseménysorozat a DEENK-ben

A fenti gondolat hatotta át az évfordulóra tervezett eseményeinket, amelyek teljesen átszövik a 2016-os évet.

¹ Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, Stratégiai terv 2016-2020, (DEENK, 2016).

tóérdeklődés mellett zajlott előadásokban a fenntartók, a szakma és a DEENK képviselői mellett a használók emlékei, benyomásai is megjelentek. *Karácsony Gyöngyi* főigazgató előadásában pedig azokat a kihívásokat és feladatokat ismertette, amelyeknek a következő száz évben kell megfelelni.

Az ünnepség alkalmával *Virágos Márta*, a DEENK első főigazgatója, a könyvtár érdekében végzett több évtizedes kiemelkedő munkájáért Csúry István-émlékérmet vehetett át. A könyvtár tíz korábbi munkatársának érdemeit pedig emléklap átadásával ismerték el. Egyetemi és Nemzeti Könyvtárért Emlékérmet a Könyvtári Bizottság két korábbi elnökének: *Imre László* irodalomtörténész és *Szöllősi János* biofizikus professzornak adományozott a DEENK vezetősége.

Bács Zoltán professzor, az egyetem kancellárja záró szavai végén egy erre az alkalomra készített videó elindításával nyitotta meg a DEENK következő évszázadát.³

Még 100 év könyvtár

Az ünnepi év záróeseménye a december 8-ára tervezett konferencia lesz, amelyet a DAB (Debreceni Akadémiai Bizottság) Irodalom- és Nyelvtudományi Szakbizottságával közösen szervezünk. Az immár hagyományosnak mondható együttműködésben olyan konferenciát tervezünk, amelyen a könyvtár kutatók és tudósok életében játszott szerepe kerül középpontba – a fel-

használók szemszögéből. A szervezés alatt lévő esemény multidiszciplináris megközelítésben járja körül az egyetemi könyvtár múltbéli és jelenlegi szerepét, valamint – ahogy a címe is mutatja – kísérletet tesz a jövő legfontosabb irányainak, elvárásainak felvázolására is.

100 év tükrében – ünnepi kötet és kiállítás

A jeles évfordulóról egy kiadvánnyal is megemlékeztünk. A *100 év tükrében* című kötet nem alapos, tudományos igényű elemzés. Inkább egy helyzetképet nyújtó prospektus, amiben felvillantjuk a múltunkat, hogy megérthessük a jelenünket és megtervezhessük a jövőnket.

A DEENK történetének rövid bemutatását követően sorra vettük a könyvtár azon területeit, amelyek egyedi felépítéséből és szerepköréből fakadóan fontosak voltak a múltban és megítélésünk szerint fontosak lesznek a jövőben is.

Az első fejezetben a fizikai tereink kerülnek középpontba. A DEENK hét könyvtárának épületei hét különböző világot jelentenek, amelyek kialakítása, története és tradíciói mind egyedi, összetéveszthetetlen hangulattal várják az oda betérőket. Könyvtárunk legnagyobb különlegessége éppen épületeinek e nagyfokú különbözőségéből fakad, s jövőnk szempontjából is döntő, hogy miként használjuk őket.

A második szakasz a könyvtár unikális gyűjteményét tárja elénk. Ez az egyediség nem elsősorban a ritkaságoknak és különlegességeknek, hanem a gyűjtemény széles spektrumának köszönhető. A DEENK egyetemi könyvtárként az ország legtöbb

³ <https://www.youtube.com/watch?v=GGoyaLSofD4>

karral rendelkező egyetemét szolgálja, nemzeti gyűjteményként a magyar kulturális örökség megőrzésében és közvetítésében játszik fontos szerepet, míg nyilvános könyvtárként a regionális tudásközpont feladatát látja el. Gyűjteményünket e szerepek alakították ki, és a jövőben is e hármas kötelezettség mentén formálódik majd.

A szolgáltatásainkat bemutató fejezet a könyvtár legalapvetőbb feladatait mutatja be. Évkönyveink már a '20-as években kiemelték, hogy a könyvtárnak „az eredményes oktatás támogatására” kell törekednie és feladata, hogy „az Egyetem műveltségterjesztő törekvéseit a könyvek útján minél távolabbi körben népszerűsítse az Egyetem

falain kívül is...” Azóta ugyan sok minden megváltozott, de a DEENK szolgáltatásait továbbra is ezen célok alakítják.

Az elmúlt évszázad legfontosabb eseményeit ismertető rövid kronológia mellett, jeles elődeink előtt is tisztelegve mutatjuk be a könyvtár jelentős személyiségeit.

A kötet anyagát egy kiállítás formájában is a világ elé tártuk. A könyv fejezeteit összefoglaló roll-up molinókat a DEENK könyvtáraiban állítjuk fel. A vándorkiállítás az elkövetkező fél évben minden könyvtárunkba eljut, amivel elérjük, hogy szinte minden felhasználónk megismerheti, mit is jelent számunkra az elmúlt száz esztendő. ■